

Economic Sanctions and Health: Impact on Access to Medicines and Medical Equipment

Ali Reza Ghorbani ^{1*}

1. Assistant Professor of Health Economics, Department of Public Health, School of Health, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran

Received: 2025/07/15

Accepted: 2025/09/09

*Corresponding Author: Ali Reza Ghorbani, Address: School of Health, Sabzevar University of Medical Sciences, Sabzevar, Iran, Tel: +9809155710445, E-mail: Ghorbania1474@yahoo.com

Abstract

The right to health is a fundamental human right, an imperative underscored by the World Health Organization's rights-based approach to healthcare. In many developing countries, part of the essential health commodities—including medicines and medical equipment—are provided through imports. Unilateral economic sanctions, often imposed for political objectives, can have severe indirect consequences on the health systems of targeted countries. Among the most alarming outcomes is the restriction of patient access to vital medications and essential medical devices. This not only constitutes a public health crisis but also represents a clear violation of international human rights and humanitarian principles. To mitigate patients' suffering and preserve their human dignity, measures such as establishing secure financial channels for medical imports, facilitating transfers through humanitarian institutions, and implementing international monitoring of healthcare in sanctioned countries are critically needed.

Keywords: Economic Sanctions, Medicine, Medical Equipment, Right to Health, Humanitarian Access

How to cite this article: Ghorbani A.R., Economic Sanctions and Health: Impact on Access to Medicines and Medical Equipment, Journal of Sabzevar University of Medical Sciences, 2026; 32(6):651-654. DOI: 10.30468/jsums.2025.8178.3300.

Extended

The right to health is a fundamental human right, as emphasized by the World Health Organization through its rights-based approach. In many developing countries, essential components of healthcare (medicines and medical equipment) depend on imports. Yet, economic sanctions, particularly unilateral measures imposed for political purposes, often have profound indirect effects on health systems. One of the most alarming consequences is reduced patient access to life-saving medicines and essential medical equipment; an outcome that threatens public health and constitutes a clear violation of human rights.

Although humanitarian goods are nominally exempt from sanctions, empirical evidence from countries such as Iran, Venezuela, Cuba, and Syria demonstrates that financial, banking, insurance, and logistical restrictions severely disrupt health supply chains. In Iran, despite the formal exemption of medical imports, practical barriers—including blocked financial transactions, increased customs costs, supplier reluctance due to fear of secondary penalties, and inadequate insurance coverage—have persistently impeded timely access to essential health commodities.

Historically, sanctions in other contexts, such as Iraq, Libya, and the former Yugoslavia, have failed to achieve stated political goals, while exacerbating humanitarian crises. The health impact in Iran offers a contemporary case study: an estimated six million patients with conditions such as cancer, multiple sclerosis, thalassemia, hemophilia, epilepsy, or those requiring organ transplants have faced critical drug shortages or price increases in recent years. According to the Iranian Thalassemia Society, over 1,100 patients have died since 2018 due to a lack of effective treatment, which is a direct consequence of access barriers. Medical equipment shortages mirror this crisis. Dialysis machines, surgical instruments, and diagnostic kits are often delayed, overpriced, or substandard, placing additional strain on patients, healthcare providers, and health systems. The United Nations Human Rights Council has stated that unilateral sanctions disrupting access to healthcare, medicines, and medical technologies violate the fundamental right to health, urging states to avoid weapon sanctions in humanitarian sectors.

Sanctions, even when not explicitly targeting health systems, indirectly endanger millions of lives. The international community, human rights bodies, and the World Health Organization must respond decisively to these hidden consequences. Practical measures to uphold humanitarian principles include: Establishing secure financial channels under the supervision of the United

Copyright © 2026 Sabzevar University of Medical Sciences. This work is licensed under a Creative Commons Attribution- Non Commercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

Published by Sabzevar University of Medical Sciences.

Nations or WHO, in cooperation with selected international banks, for importing medical supplies, facilitating the transfer of medicine and medical equipment through joint humanitarian committees with the presence of the Red Cross and Red Crescent, and monitoring the provision of health care in countries under sanctions by the United Nations Human Rights Council or an independent committee.

تحریم‌های اقتصادی و سلامت: تأثیر بر دسترسی به دارو تا تجهیزات پزشکی

علیرضا قربانی

۱. استادیار اقتصاد سلامت، گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۴/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۱۸

* نویسنده مسئول: علیرضا قربانی، نشانی: استان خراسان رضوی، سبزوار، بلوار شهدای هسته‌ای، پردیس دانشگاه علوم پزشکی، دانشکده بهداشت. تلفن: +۹۸۹۱۵۵۷۱۰۴۴۵، رایانامه: Ghorbania1474@yahoo.com، شناسه ORCID: 0000-0002-6936-1088، شناسه ORCID نویسنده اول: 0000-0002-6936-1088، DOI: 10.30468/jsums.2025.8178.3300

چکیده

حق برخورداری از سلامت، یکی از حقوق بنیادین بشر است که سازمان جهانی بهداشت نیز بر تحقق آن با رویکردی حقوق محور تأکید دارد (۱). در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، بخشی از سید خدمات سلامت مانند دارو و تجهیزات پزشکی از طریق واردات تأمین می‌شود. اما تحریم‌های اقتصادی، به‌ویژه آن دسته که با اهداف سیاسی و به‌صورت یک‌جانبه اعمال می‌شوند، غالباً به‌طور غیرمستقیم تأثیرات جدی بر نظام سلامت این کشورها دارند. از جمله تبعات نگران‌کننده این تحریم‌ها، کاهش دسترسی بیماران به داروهای حیاتی و تجهیزات پزشکی ضروری است؛ مسئله‌ای که علاوه بر تهدید سلامت عمومی، مصداق بارز نقض حقوق بشر و اصول انسانی به شمار می‌رود (۲). گرچه در ظاهر، اقلام بشردوستانه همچون دارو و تجهیزات پزشکی از شمول تحریم‌ها مستثنا هستند، اما تجربه کشورهای تحت تحریم مانند ایران، ونزوئلا، کوبا و سوریه نشان داده است که موانع مالی، بانکی، بیمه‌ای و لجستیکی، عملاً زنجیره تأمین سلامت را با اختلال جدی مواجه کرده‌اند (۳). در ایران، علیرغم مستثنا بودن رسمی واردات اقلام پزشکی از تحریم‌ها، مشکلات ناشی از نقل و انتقال مالی، افزایش هزینه‌های گمرکی، ترس شرکت‌های خارجی از جریمه شدن و نبود پوشش بیمه‌ای مناسب، مانع دسترسی مؤثر به این اقلام شده‌اند (۴).

تحریم‌ها در طول دهه‌های گذشته بر کشورهای چو عراق، لیبی، کوبا و یوگسلاوی سابق نیز اعمال شده‌اند و در اغلب موارد، نه تنها به اهداف اعلام شده خود نرسیده‌اند، بلکه موجب بحران‌های انسانی جدی شده‌اند. برآوردها حاکی از آن است که تنها در ایران، بیش از ۶ میلیون بیمار مبتلا به بیماری‌های خاص و صعب‌العلاج مانند سرطان، ام‌اس، تالاسمی، هموفیلی، صرع و بیماران پیوندی، در سال‌های اخیر با کمبود یا افزایش شدید قیمت داروهای تخصصی مواجه بوده‌اند (۵). به‌عنوان نمونه، طبق گزارش انجمن بیماران تالاسمی ایران، از سال ۲۰۱۸ تاکنون، بیش از ۱۱۰۰ بیمار تالاسمی به دلیل عدم دسترسی به داروی مؤثر جان خود را از دست داده‌اند (۶). در حوزه تجهیزات پزشکی نیز وضعیت مشابهی حاکم است. دستگاه‌های دیالیز، تجهیزات اتاق عمل و کیت‌های تشخیصی آزمایشگاهی، یا با تأخیر و هزینه بالا وارد می‌شوند، یا از نظر کیفیت در سطح استاندارد جهانی نیستند؛ موضوعی که فشار مضاعفی بر بیماران، کادر درمان و کل نظام سلامت وارد می‌کند (۱).

مطابق گزارش شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد، تحریم‌های یک‌جانبه‌ای که منجر به اختلال در دسترسی به خدمات سلامت، دارو و فناوری‌های پزشکی می‌شوند، ناقض حقوق بنیادین بشر در زمینه بهداشت تلقی می‌گردند. این شورا

بانک‌های منتخب بین‌المللی برای واردات اقلام درمانی، تسهیل انتقال دارو و تجهیزات پزشکی از طریق کمیته‌های مشترک بشردوستانه با حضور صلیب سرخ و هلال احمر و نظارت شورای حقوق بشر سازمان ملل یا یک کمیته مستقل بر تأمین سلامت در کشورهای تحت تحریم، می‌تواند گامی مؤثر در کاهش رنج بیماران و حفظ کرامت انسانی ایشان باشد.

کلیدواژه‌ها: تجهیزات پزشکی، تحریم اقتصادی، دارو.

بارها بر ضرورت پرهیز از ابزارسازی تحریم‌ها در حوزه‌های بشردوستانه تأکید کرده است (۷).

با توجه به آنچه گفته شد، روشن است که تحریم‌ها، حتی بدون هدفگیری مستقیم بخش سلامت، از طریق پیامدهای ثانویه، می‌توانند زندگی میلیون‌ها انسان بی‌گناه را به خطر بیندازند. ضروری است نهادهای بین‌المللی، سازمان‌های حقوق بشری و جامعه جهانی، با دقت و مسئولیت‌پذیری بیشتر نسبت به تبعات پنهان این ابزار فشار واکنش نشان دهند. ایجاد کانال‌های امن مالی تحت نظارت سازمان ملل متحد یا WHO و با همکاری

References

- [1]. Gorji A. Sanctions against Iran: The Impact on Health Services. *Iran J Public Health*. 2014;43(3):381-2.
- [2]. Sajadi HS, Ehsani-Chimeh E, Yahyaei F. Exploring Evidence Gaps in Sanction's Impact on Iran's Health System. *HAKIM Health systems Research Journal*. 2023;26(1):56-73.
- [3]. Yazdi-Feyzabadi V, Zolfagharnasab A, Naghavi S, Behzadi A, Yousefi M, Bazayr M. Direct and indirect effects of economic sanctions on health: a systematic narrative literature review. *BMC Public Health*. 2024;24(1):2242.10.1186/s1288-19750-024-9W.
- [4]. Kheirandish M, Varahrami V, Kebriaeezade A, Cheraghali AM. Impact of economic sanctions on access to noncommunicable diseases medicines in the Islamic Republic of Iran. *Eastern Mediterranean Health Journal*. 2018;24(1).
- [5]. Nazari M, Haghjou L, Rashidian H, Zendehtdel K, Bahmanziari N, Haghjoo A, et al. Effects of economic sanctions on cancer care for patients in Iran: a qualitative study. *BMC Health Serv Res*. 2025;25(1):361.10.1186/s12913-025-12501-6.
- [6]. Ghaffari B. Iranians struggle to access crucial medicines as sanctions hit supplies. *Financial Times*. 2024.
- [7]. Report of the Special Rapporteur on the Negative Impact of Unilateral Coercive Measures on the Enjoyment of Human Rights, Alena Douhan, on her visit to the Islamic Republic of Iran: comments by the State. Geneva; 2022 13 Sept. 2022.